

Cjeloživotni proces cjelovitog seksualnog obrazovanja

Seksualnu edukaciju uglavnom vežemo uz mlade i njihovo školovanje. Tema je to na kojoj se koplja lome. Dok jedni desetljećima pokušavaju ukazati kako seksualna edukacija donosi samo dobre ishode, drugi se čvrsto drže mitova da seksualna edukacija mlade potiče i uči kako se seksati, te da će ih neminovno navesti u kakav grijeh (ako već seks ili određene oblike seksualnosti smatrate grijehom). Istina je, pak, da je u seksualnoj edukaciji sam čin seksa tek vrlo mali dio onog znanja koje se želi prenijeti, a cjelovito seksualno obrazovanje ne potiče na seks, već na donošenje vlastitih informiranih odluka...

Prvi kamenčić na koji se mnogi spotaknu u temi seksualnog obrazovanja jest nerazumijevanje razlike između seksualnosti i seksa. Seks je upražnjavanje seksualnog zadovoljstva i intimnosti. Najčešće se „pravim seksom“ smatra penetracija penisom u vaginu, no u seks spadaju i svi oblici oralnog seksa, međusobne ili samostalne masturbacije, cyber seksa, itd. Seksualnost je puno širi i sveobuhvatniji koncept koji ujedinjuje sve naše osjećaje, misli i prakse kroz koje doživljavamo vlastitu i tuđu seksualnost. To je daleko više od par minuta penetrativnog seksa. Seksualnost je sve ono što se događalo prije i što će se događati poslije, sve što smo same iskusile ili usvojile iz društva, sva komunikacija i sve emocije, svjesnost koju imamo o svojem zadovoljstvu, o svojim seksualnim i reproduktivnim pravima. Seksualnost se ne pojavi jednog dana, kada navršimo 18 ili uđemo u brak, seksualnost je u nama i oko nas od rođenja. Ona uključuje kako percipiramo i ponašamo se sa svojim tijelom, uključuje kako komuniciramo svoje emocije, uključuje kako poštujemo druge i njihove odluke. Glavna tema cjelovite seksualne edukacije nije seks, već shvaćanje i prihvaćanje sebe i drugih.

Teorija cjelovitog seksualnog obrazovanja

Cjelovito seksualno obrazovanje educira o emocionalnim, mentalnim, društvenim i fizičkim aspektima seksualnosti. Oprema nas znanjima, stavovima, promišljanjima i vještinama koje su nam potrebne kako bismo mogle donijeti informirane odluke o svojem tijelu, odnosima, reprodukciji i seksualnosti te se zalagati za svoja seksualna i reproduktivna prava i zdravlje. Mnogo toga ulazi u cjelovitu seksualnu edukaciju pa se može činiti prenatrpano i apstraktno, no to su zapravo sasvim zdravorazumske stvari

koje, ipak, prečesto budu neizrečene, pa tako ostanu neusvojene i u odrasloj dobi.

Sve kreće od učenja ljudskih prava, uključujući prava djece i mladih, te reproduktivna i seksualna prava. Ovo je ključno jer nas educira da se zauzmemo za sebe i svoja prava, kao i da poštujemo druge i njihova prava. Na tome onda počiva i rodna jednakost, razumijevanje i prihvaćanje različitosti, iskrena komunikacija i međusobno uvažavanje.

Cjelovito seksualno obrazovanje pruža alate koji nam omogućuju da kritički sagledamo društvene strukture koje grade nejednakosti. Primjer tih nejednakosti su rodne uloge poput onih da je žena primarni roditelj, dok je muškarac taj koji više zarađuje. Ili pak dupli standardi koji od muškaraca očekuju da uvijek budu spremni na seks i imaju čim više partnerica, dok od žena očekuju da budu aseksualne, iako ih se cijelo vrijeme seksualizira. Cjelovito seksualno obrazovanje oprema nas da uočimo upravo takve stvari, te nas osnažuje da im se suprotstavimo i dekonstruiramo ih.

Unutar tog obrazovanja, grade se mostovi koji povezuju društvo i pojedinca. Osim što se razgovara o onome što nas okružuje, razgovara se i o onome što se dešava u nama. Uči se kako interpretirati i nositi se s vlastitim emocijama, te kako komunicirati s partnerom ili partnericom. Uči se kako artikulirati vlastite vrijednosti i kako ih uklopiti u tuđe, koje su možda različite. Uči se da imaš autonomiju nad vlastitim tijelom i da sama odabireš što se s njime dešava. Ne govori ti se kakvu odluku moraš donijeti, već samo da ju doneseš bez pritiska okoline. Uči se da tvoj način života, tvoja seksualna orijentacija i preference, tvoje viđenje vlastitog roda, tvoj način prakticiranja seksualnosti, nisu jedini ispravni te da to što je netko drugačiji, ne znači da je manje vrijedan.

Dok cjelovito seksualno obrazovanje svakako pruža i znanja o sigurnom seksu, kontracepciji, reprodukciji, užitku i emocijama u kontekstu veze i seksa, sve to samo je nadogradnja na osnovu kojoj je cilj poštovanje sebe i drugih, te donošenje vlastitih informiranih odluka.

Praksa cjelovito seksualnog obrazovanja

Na pitanje kada kreće cjelovito seksualno obrazovanje te tko ga provodi, odgovor je: čim ranije i svi. U najranijoj dobi, cjelovito seksualno obrazovanje uključuje učenje pravilnih naziva za sve dijelove tijela, pa tako i genitalije. Ovakav pristup djetetu daje informaciju da su penis i vulva jednaki kao i svi drugi dijelovi tijela te da u njima nema ništa sramotno niti prljavo zbog čega se ne bi trebali nazivati svojim pravim imenom. Već tada počinje i prakticiranje otvorene komunikacije, te postavljanje vlastitih granica tako da se djecu ne prisiljava da se grle s ljudima s kojima ne žele, pa makar im i bili obitelj.

Edukacija bi se trebala nastaviti i u vrtiću i u školi, a zatim i u višem obrazovanju i na radnim mjestima, kroz primjerice seminare o seksualnom uznemiravanju, pristanku i diskriminacijama po osnovi seksualne orijentacije ili roda. Dubina do koje se određeni koncepti tjelesne autonomije, nasilja, seksualnosti i ljudskih prava objašnjavaju prilagođena je dobi, kao i načini na koji se o njima razgovara. No osnova poštovanja, iskrenosti i autonomije ostaje uvijek ista.

Da djeca i mladi imaju takav pristup u obitelji, društvu i obrazovanju, odrastali bi u ljude koji znaju prepoznati i regulirati vlastite emocije, koji znaju tražiti što žele i iskomunicirati svoje granice, koji znaju poštivati tuđi „ne“ kao i različite seksualne orijentacije i rodna izražavanja. Da tako odgajamo svoju djecu, naše društvo imalo bi znatno manje rodno uvjetovanog nasilja i slučajeva femicida, vrijeme se ne bi trošilo na prepirke smiju li žene nositi kratke suknje te trebaju li trans i gej ljudi imati građanska prava i zaštitu od diskriminacije. Da je ovakvo obrazovanje i pristup seksualnosti kao širokom i sveobuhvatnom konceptu prisutan od početka naših života, odrastali bismo u seksualno pismene ljude i živjeli u daleko sigurnijem i ugodnijem društvu.

Seksualna pismenost

Dok cjelovitu seksualnu edukaciju vežemo za mlade i školovanje, koncept seksualne pismenosti veže se za odrasle ljude te cjeloživotno učenje. Seksualno pismeni ljudi oni su koji imaju znanje i vještine potrebne za promociju i zaštitu seksualnog wellnesa i zdravlja sebe i drugih. To je pozitivan i holistički pristup seksualnosti kojemu se prilazi s pozicije društvene pravde i utvrđenih činjenica. Cjelovito seksualno obrazovanje koje bismo trebali osigurati djeci i mladima tako prelazi u seksualnu pismenost zahvaljujući kojoj prepoznamo kako rod, kultura, vjera, rasa, dob i tjelesnost utječu na našu seksualnost i uvjerenja koja o seksualnosti imamo. Seksualna pismenost sa sobom nosi i prepoznavanje svih drugih kao subjekata jednakih nama. U praksi, to znači da nitko ne polaže pravo na nikog drugog niti na njihovo tijelo, tj. da nema seksualnog uznemiravanja niti nasilja, a pristanak i komunikacija osnove su naših seksualnih iskustava.

Ova kolumna već dvije godine svaki mjesec sagledava neki drugi aspekt seksualnosti, seksualnog wellnesa i zdravlja, intimnosti i odnosa. Brojim 24 teksta napisana i objavljena o svim tim važnim, a prečesto tabuiziranim i ušutkavanim temama. Okupljene tako na jednom mjestu, vidim ih kao malu knjižnicu cjelovite seksualne edukacije za odrasle, koja se bavi seksualnim užitkom, partnerskim odnosima, uvažavanjem seksualnih različitosti i komunikacijom u osnovi svega. Nešto od čega mnogi zaziru kada se spomene, to seksualno obrazovanje, ovdje je zaživjelo, te malo po malo nudi podloge i znanja koja grade seksualnu pismenosti odraslih, ako smo već kroz odrastanje za takvo obrazovanje bile zakinute.

Piše: Paula Brečak

Web: www.thewolfnomad.com

Instagram: www.instagram.com/thewolfnomad/

Powered by: www.lelo.com

Instagram: https://www.instagram.com/lelo_official/

Facebook: <https://www.facebook.com/LELO.Official/>